

Directiva 2004/35/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 21 d'abril de 2004, sobre responsabilitat mediambiental en relació amb la prevenció i reparació de danys mediambientals.

D.O.U.E. de 30 d'abril de 2004.

Després de més de 15 anys de gestació, s'ha aconseguit el consens dels Estats Membres de la Unió per a aconseguir una norma que persegueixi la protecció dels elements naturals i, si és el cas, garanteixi la restauració dels danys que aquests elements puguin patir, causats per indústries o altres activitats econòmiques.

Esquemàticament, la directiva respon a una doble finalitat: evitar els danys mediambientals imminents i que siguin restaurats els danys mediambientals que s'ocasionin, tot això supeditat al principi de qui contamina, paga.

Malgrat tot, no s'inclou en el concepte de danys tots els possibles, doncs queden fora els danys atmosfèrics, ja que la directiva únicament inclou els danys a hàbitats i espècies naturals protegides, els danys a les aigües i la contaminació del sòl. Igualment, queden exclosos de l'aplicació de la directiva les lesions causades a les persones, els danys a la propietat privada, i cap altre tipus de pèrdua econòmica, ni afecta a cap dret relatiu a aquest tipus de danys.

Si bé la responsabilitat s'estableix de forma objectiva com a regla general, també trobem una forma de responsabilitat que requereix l'existència de culpa o negligència. Així, l'annex III de la directiva recull una sèrie d'activitats a les quals se'ls reconeix un potencial contaminant o risc notable per altres causes, i se'ls hi aplica la directiva quan causin qualsevol tipus de dany mediambiental contemplat a la mateixa. Al mateix temps, però, la resta d'activitats no incloses en aquest annex III, únicament incidiran en l'àmbit d'aplicació de la directiva quan causin dany a les espècies protegides o espais naturals de forma negligent, exigint-se, doncs, l'existència de culpa.

Com es lògic, la pròpia directiva recull una sèrie d'excepcions a la seva aplicació, quan els danys siguin causats per guerres, conflictes armats o similars, catàstrofes naturals inevitables, incidents derivats d'activitats regulades per convenis o tractats

internacionals, danys nuclears, els provocat en cas de defensa nacional i de protecció contra desastres naturals.

En quant a la legitimació activa, la directiva reconeix a l'Autoritat Competent designada per cada Estat membre no tan sol el dret sinó també l'obligació d'exigir responsabilitats. Subsidiàriament, també estan legitimats per a exigir que l'autoritat actuï, els particulars o les entitats que tinguin un interès legítim o s'hagin vist afectades directament pel dany ambiental. No existeix, per tant, una acció popular per a exigir aquesta responsabilitat.

En quant al responsable, la directiva el concep com a operador i ve referit a l'empresari, tant en la seva qualitat de persona o entitat pública com privada.

Respecte a la responsabilitat pròpiament dita, la directiva preveu dos tipus de mesures: les accions preventives i les accions reparadores. Mentre les primeres es donen en cas d'un perill imminent de dany mediambiental, les segones tindran lloc en cas que el dany mediambiental s'hagi produït.

En tot cas, l'objectiu és que l'operador es faci càrrec dels costos econòmics de dites mesures, que es poden dur a terme de forma subsidiària por part de l'autoritat competent, el que l'exclou una obligació de responsabilitat subsidiària.

Aquesta autoritat no podrà exigir els costos de les mesures preventives o reparadores quan els danys mediambientals o l'amenaça de la seva imminent producció siguin causats per un tercer, a pesar d'existir les mesures de seguretat adequades posades per l'operador, o quan aquests danys o risc imminent es produeixi com a conseqüència d'una acció obligatòria derivada del compliment de la normativa aplicable a l'activitat.

També es permetrà que l'operador s'exoneri de responsabilitat quant els danys hagin estat causats per emissions autoritzades o quan no fossin previsibles conforme a l'estat de la tècnica en el moment en que es varen causar.

El termini que la directiva estableix per a exigir la recuperació dels costos és de cinc anys comptadors des de la data més tardia entre el moment en que finalitzaren els treballs de recuperació o el moment en que es va identificar l'operador responsable.

Així mateix, també existeix una barrera d'aplicació temporal de la directiva, de manera que no s'aplicarà als danys produïts amb anterioritat a la seva entrada en

vigor (30 de abril de 2007), ni als danys produïts amb posterioritat a l'esmentada data com a conseqüència d'activitats realitzades i finalitzades amb anterioritat a la mateixa, ni als danys si han transcorregut més de 30 anys des que va tenir lloc el succés, incident o emissió que els provocà.

La directiva contempla tres tipus de mesures reparatòries: reparació primària, reparació complementària i reparació compensatòria.

La reparació primària consisteix en la restitució o aproximació dels recursos naturals i/o serveis danyats al seu estat bàsic. Si no es pot aconseguir, s'adoptaran mesures de reparació complementàries per a aconseguir un nivell de recursos naturals i/o serveis similar al que s'hauria produït en cas d'aconseguir la restitució del paratge danyat al seu estat bàsic, pel que l'actuació es pot realitzar en un paratge alternatiu. Cas d'haver d'aplicar mesures reparatòries complementàries, també s'aplicaran mesures de reparació compensatòries, amb la finalitat de compensar aquesta pèrdua provisional de recursos o serveis mentre dura la restitució, aportant millores en el paratge danyat o en el paratge alternatiu, però mai mitjançant aportacions econòmiques al públic.

Finalment, l'aspecte que més ha destacat per la seva conflictivitat és el relatiu a la garantia financera, atès que l'èxit de la directiva depèn directament de la capacitat econòmica de l'operador responsable per a fer front a les seves obligacions de prevenció i, si és el cas, reparació. Però no s'ha pogut establir l'obligatorietat d'una garantia financera per la negativa de les companyies d'assegurances a participar d'un risc que desconeixen, pel que simplement s'ha aplaçat fins al 30 d'abril de 2010 la possibilitat d'incloure un sistema de garantia financera obligatòria harmonitzada a expenses de l'informe que elabori la Comissió, que haurà d'incloure un límit màxim de la garantia financera i l'exclusió de les activitat de baix risc.

Barcelona, 20 d'octubre de 2004.